

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY

VECHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok ... 4 koruny — hal. Na pol roka ... 2 " — " Na štvrt' roka ... 1 " — " <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Majiteľ a vydavateľ: JÁN MOLNÁR.</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 77. szám. <i>sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novk ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dia tarčíť. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
---	---	---

Soštatnenie poistenia robotníctva.

Medzi najvýznamnejšie sociálne ustanovizne moderného zákonodarstva patrí poistenie robotníctva. Do života uvedenie tejto sociálnej ustanovizne v programme svojom má aj kresťanská ľudová strana. A kým aj v uhorskom sneme panovaly riadne zákonné pomery a krajinskí vyslancovia kresťanskej ľudovej strany slobodne rečníť mohli v parlamente, vždy smele a neohrozene pozdvihli slovo v záujme robotníctva. Zákonná ustanovizeň poistenia robotníctva má ten vznešený cieľ, aby nielen robotník, lež aj jeho rodina včas choroby alebo nehody účastní boli peňažnej podpory, dostávali zdarma lieky a aby nič nemuseli platiť za návštevy a opateru lekára. Samo sebou sa rozumie, že táto ustanovizeň, ktorá povolana je robotníka podporovať a napomáť včas choroby alebo nehody, pre veľkej významnosti je nielen v spoločenskom, hospodárskom, lež aj v politickom ohľade. Krajinská Pokladnica napomáhania robotníctva v čas choroby a nehody má vyše jedného milliona členov a rozpočet jej výdavkov minulého roku zostavený bol na 21 millionov korún. Z tohoto vídať, že státisíce robotníckeho ľudu zainteresované sú v tejto ustanovizni, ktorej správa a riaditeľstvo ľubovoľne rozhoduje nad millionami krvutne vypracovaných peňazí ubohého robotníctva.

Vodcovia socialdemokracie asi pred dvoma desaťročiami s vydatnou podporou početných robotníkov, ktorí ich slepo nasledovali a tak tancovali ako im hvízdali, uhniedzili sa v po-

kladniciach založených k napomáhaniu chorého robotníctva a zariadili si stanice a úrady, spojené s masným platom. Ponevác ale «páni vodcovia» socialdemokracie, ktorým odjakživa smrdí každá fažšia robota, vedeniu pokladnice k napomáhaniu robotníctva len tolko sa rozumeli ako sliepka ku pivu, lepšieho osudu hodná ustanovizeň napomáhania chorého robotníctva skoro celkom buchla. Pravda, ku čomu sa kto nerozumie v tom je vždy fušerom.

Nesprávne šafarenie socialdemokratických vodcov rozumie sa veľký ruch spôsobilo v kruhoch priemyselníkov a obchodníkov, ba oprávnené rozhorčenie aj v širokých vrstvách robotníctva, všestranná nespokojnosť konečne dosiahla takých rozmerov, že šafarenie socialdemokratických vodcov, postavenné muselo byť pod dozorstvo štátu.

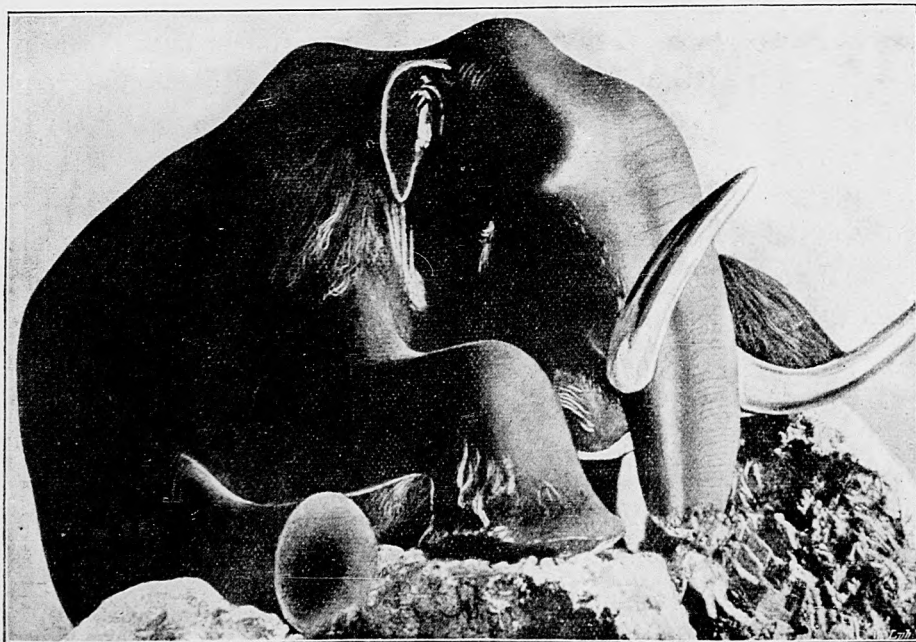
Cielom tohoto dozorovania sriadený Štátny Úrad poistovania robotníctva, minule nepotvrdil rozpočet, ktorý Krajinská Pokladnica zostavila na rok 1913. Príčinu k tomu to zavdalo, že do tohoto rozpočtu postavili viacej zcela zbytočných a nie dostatočne odôvodnených položiek, Tak medzi iným, štyrom hlavným úradníkom, ktorí tak veľké platy majú ako ministri, odhlasovali k tomu ešte aj značné prirážky drahoty. Je to aj ozaj veľmi čudná vec, že kým tisíc a tisíc robotníckym rodinám riadne nevyplácajú potravné príspevky a dávajú im najplanšie lieky, zatiaľ «hlavní macheri» pokladnice pod titulom príspevkov drahoty, z mozolných peňazí robotníctva, jedon a jedon do vačku chcú strčiť aj 22 tisíc korún.

Opravdovú a ťažkú prácu v pokladniciach

prevádzajú diurnisti, ktorí majú tak chatrné platy, že je to k zomretiu snáď dostatočné, k vyžitiu ale veľmi málo. Hľa s peňazmi ľudu takto gazdujú tí páni «Ludomilovia», ktorí miesto toho, že by pre ľud pracovali, z ľudu chcú pohodlne žiť ako bankári.

Bol už aj svrchovaný čas, že po palcoch klopli tejto driečnej spoločnosti, ktorá tak ľahkomyselne a nesvedomite mrhá peniaze stá a stá tisíc robotníkov krvútne pracujúcich, kým si zaslúžia tých niekoľko halierov, ktoré riadne platíť musia ku svojmu poisteniu včas choroby alebo nehody.

Nielen štát a vláda, lež aj širšie vrstvy obecnstva nahliadly konečne, aké neriady panujú v spomenutej pokladnici robotníctva. Včul následkom toho zainteresované priemyselníctvo pohlo sa po celej krajine, aby koniec urobilo tým hrozným neriadom. V tejto veľavážnej a do života priemyselníctva hlboko siahajúcej záležitosti, prvý krok podujali priemyselníci veľkóváradinskí, ku ktorým pripájajú sa už korporácie priemyselníkov po celej krajine. To žiadajú od vlády, aby soštatnila pokladnicu robotníctva ku napomáhaniu chorých, Soštatnením pokladnice robotníctva ale priemyselníci nikdy nedosiahnu ich ciele. Veď v Uhorsku prítomne už všetko idú soštatňovať. Soštatniť chcú stolice, notárov, dnes-zajtra snáď už aj dedinských hlávníkov, hrobarov, ba ešte aj vodu a povetrie.

Mamuth, najväčšie zviera sveta. Zaiste cez viac tisíc rokov ležalo v ľade zamrznuté v Sibírsku. Pri nalezaní mäso mu bolo tak čerstvé, že ho psi zožraly.

Príde to ešte tak ďaleko, že financ uderí pečať na to povetrie, ktoré dýchame a na vodu ktorú pijeme. Toto všeobecné soštatnenie ale neni na osob štátu a najväčšiu škodu majú z toho obecnstvo a každý občan krajiny, bo to vôbec batí pokrok a vývin každého druhu.

Prekazif mrhauie peňazí a neriady, aké panujú v pokladniciach robotníctva ku napomáhaniu chorých, nielen záujmom, lež povinnosťou je priemyselníctva, ktorému ku tomuto už i sam zákon spôsobu dáva v základných stanovách spomenutých pokladníc. Nie o soštatnenie treba sa uchádzať, lež oproti tomu cieluprimeranejšie je: keď do správy okresných pokladníc vyvolení zamestnávateľa prísne dozerať budú na vedenie pokladníc a zvlášte na šafárenie s peniazmi robotníctva. Že v pokladniciach robotníctva vôbec také neriady povstať a cez desaťročia udržať sa mohly, toho príčinou sú sami priemyselníci, ktorým vôbec — česť výnimkám — nikdy ani na myseľ neprišlo, aby dozerali a starali sa o to ako vo stredišti alebo v okresných pokladniciach šafária s peniazmi robotníctva.

Je to tým viacej povinnosťou triedy priemyselníckej, bo veď z polovice priemyselníci a z polovice robotníci udržujú túto ustanovenie, ktorej rozpočet na rok 1913. obnáša 22 millionov.

Povinnosťou priemyselníkov je, aby ako vyvolení členovia správy okresných pokladníc, svedomite a prísne dozerali na šafárenie s peniazmi robotníctva a vôbec na riadenie všetkých záležitostí robočnických.

Priemyselníci a vôbec zamestnávateľa v každom ohlade starať sa majú o svojich robotníkov, nesmejú ich držať ako bielych otrokov bez všetkého práva.

Tomuto sodpovedné jednanie prekazi neriady, aké panujú v pokladniciach robotníctva, nie ale soštatnenie, ktoré taká vláda, ako terajšia mungovská, ľahko zneužije i cielom kortešskými

Lukácsov pohrãb.

Ešte raz a pravdepodobne naposledy zaoberáme sa s týmto človekom, ktorého 5. augusta mravne pochovala i sama mungovská vláda. Ako známo, budapešťanský trestný súd krajinského vyslanca Désyho oslobodil zpod obžaloby, ktorú s veľkým hlukom zdvihol proti nemu Lukács. Désy bol teda oslobodený; s výrokom trestného súdu ale potvrdené bolo všetko, čo on o Lukácsovi verejne tvrdil a zvlášte že Lukács je najväčší panamista Europy. Proti výroku trestného súdu apelloval kráľ. hl. fiškalát a zadal nullitu. Ponevác s výrokom trestného súdu nielen o Lukácsovi bolo potvrdené, že je najväčší panamista Europy, lež i celá strana národnej práce biľagovaná bola ako strana najväčších panamistov Europy, mungovci sa naľakali a na tom si lámali ich prázdne hlavy, ako by to mohli previesť, aby kráľovská tabula zničila výrok trestného súdu a tým oratovala Lukácsa a ubrýžganú mungovskú stranu. Z tej príčiny zamýšľali ku kráľovskej tabule vymenovať nových sudcov. To ale niako neišlo. Preto vo veľkom strachu, že pred kráľovskou tabulou znovu začnú prať špinavú bielizeň Lukácsa a celej mungovskej strany a kráľovská tabula konečne potvrdí výrok trestného súdu a tým Lukács a celá mungovská strana pred celým svetom znovu biľagovaní budú ako nako najväčší panamisti Europy, kráľovský hlavný fiškalát v porozumení s Tiszom a mungovskou vládou, na Désyho pravotu poľažné listiny vo váhe 920 kilogramov, trestnému súdu zpiatky poslal v sprievode nasledujúceho prípisu :

Kráľ. hlavný fiškalát.

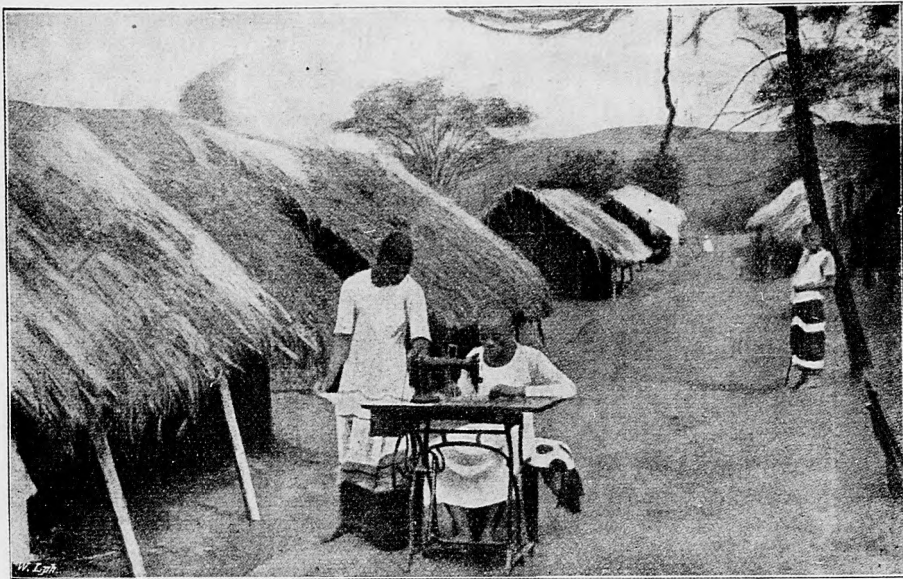
4794/b. z. 1913. č.

V Budapešti.

Na trestnú záležitosť Zoltána Désyho, pre verejnú pomluvu, poľažné listiny pod / s tým posielam zpiatky, že skrze kráľ. fiškalát proti výroku trestného súdu pod číslom 32.551/B. 1913., oznámenú apelláciu a nullitu s týmto odvolávam.

Budapešť, 4. aug. 1913.

Czárán v. r.
kráľ. hlavný fiškál.

Šijáci stroj v murinskej dedine.

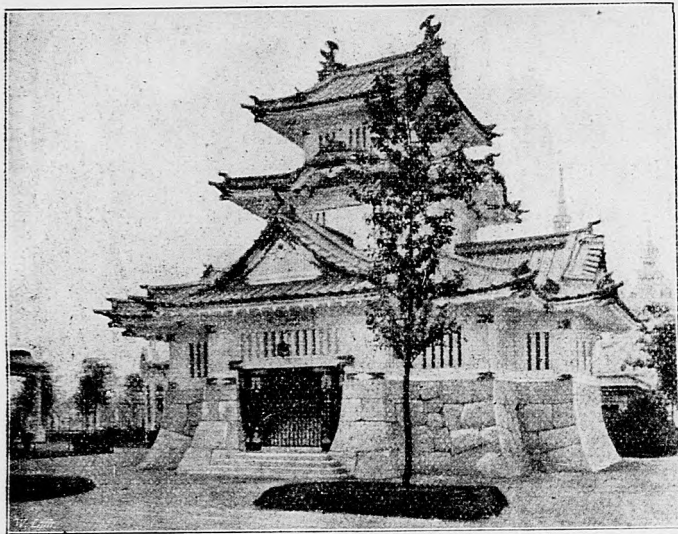
Ladislav Lukács teda ako najväčší panamista Europy mravne pochovaný je na celý život! Výrokom trestného súdu ale pred celým svetom biľagovaná je aj tá väčšina parlamentu, ktorú sohnali za peniaze ukradené z krajinskej kassy. Včul už nielen o Lukácsovi, lež aj o celej driečnej väčšine parlamentu so všetkým právom môže sa povedať: **Každý mungo je najväčší panamista Europy.**

To i to.

Istý anglický novinár pochodil balkánske krajiny a opísal svoje zkušnosti v najväčšom londýnskom denníku a prišiel na to uzatváranie, že ukrutnosti Tatárov neznivočily tie krajiny tak, ako Balkán znivočila terajšia vojna. Bulhari, Srbi, Gréci a Černohorci akožto kresťanskí spojenci oborili sa na Turka, zbili ho, pri tom však neprevádzali tak hrozné ukrutnosti ako v druhej vojne, ktorú jedon proti druhému viedli. Nebola to vojna lež súmyselné vraždenie ľudí a nivočenie majetku. Turek nebol taký pomstychtivý a ukrutný, ako boli balkánski spojenci v tejto vojne. Hruzou zachveje sa srdce človeka, keď číta zprávy výšspomenutého spisovateľa. Kdekoľvek fachaly nepriateľské čaty, všade nechaly za sebou len pohoreliská, púšť a mrtvoly. Bulhari plenili grékov a srbov, Gréci a Srbi plenili Bulbarov. Deti, ženy a starcov vraždili s ukrutnými mukami. Vo svojej veľkej divokosti mnohých za živa spálili, iným nosy

uši, ustá odrezali, žalúdky rozpárali a vytrhli z nich črevá, aby zlahčili prácu dravých vtákov, ktorí sa na mrtvolách hostili. Len krvožizniví divoši vedia vymysleť také muky, akých dopúšťali sa Bulhari. Lenže ani Gréci ani Srbi neboli inakší. Pustošil, nivočil, plienil jeden kresťan druhého, len aby daktorý z nich, z podmáneného Turecka väčší kuš zeme nedostal ako druhý.

Balkánske kraje — udáva ten anglický spisovateľ — kade tiahly proti sebe bojujúce pluky podobné sú k púšti. Obce ležia v rumoch, obyvateľstvo je povraždené, úroda znivočená, mrtvoly sú nepochované... Je to taký obraz, že by

Japonská palota banky.

nikto neuveril, že sa tu kresťania bili. Pokiaľ balkánski spojenci bojovali proti Turkom, celý svet prejavoval sympatiu ku nim a tešil sa, že porazili pohanského Turka, ktorému osveta, umelectvo a veda nemajú čo ďakovať. Jaknáhle ale balkánski kresťania proti sebe chytili zbraň, z toho cieľu, aby sa vykorenili, druhá balkánska vojna ostala protivnou, ošklivou a potupnou pred celým vzdelaným svetom. Vlastne to ani nebola vojna, lež úmyselné a ukrutné vraždenie ľudí.

★

Mungovia sa vychvalujú, že na každej náhradnej volbe oni zvíťazili. Je pravda, že víťazia, lenže zamlčia, akým spôsobom a koľko ich každá volba stojí. Práve Tiszovské náhradné volby dokazujú nám, že jak veľmi sú voličia zkažení a skorrumpovaní. Tie náhradné volby boli zväčša v dolnozemskejch okresoch. V tých

okresoch volili predtým opozičných poslancov, oppozícia teda všemožne sa snázila, aby jej kandidáti zvíťazili. Čo sa však stalo? Dolnozemskej kuruci, ktorí odjakživa na Kossutha sa prisahali, ktorí predtým ani vedieť nechceli, že mimo Kossuthovej je aj iná politická stránka, včul o tri vzdechy idú hlasovať na munga, len nech im zaplatia. Je pravda, že sa nepredajú lacno. Jedon a jedon hlas stojí najmenej sto korún. Sú voličia, bývalí kuruci, ktorí aj tisíc korún dostanú a tak včulajšie volby nie sú iné, ako obchod. Daktorí voličia zbohatnú pri tejto volbe. A že už aj tí «statoční a bezúhonní» kuruci nevolia viac z presvedčenia, lež za peniaze, vidno z toho, že mnohí zatiaľ neidú hlasovať, kým ich jedna alebo druhá stránka nepotrebuje ku víťazstvu, bo vtedy takú plácu dostanú za svoj hlas, koľko pýtajú.

Sú to smutné pomery, lež nezastavujme sa nad nimi. Bo veď ktorý volič nepride do pokušenia, keď mu núkajú veľkú bankovku, za čo len jedno meno má vyriečiť? Naše vlády utvorily také hnusné pomery, že hlasovacie právo občanov stalo sa jednoduchým tovarom. Prečo u nás len mungovská strana býva na vláde? Prečo u nás neni tak ako v iných krajinách, kde sa vlády menia?

★

Ján Harkányi, minister priemyslu, obchodu a premávky v nagyszentmiklósskom okrese vystúpil za ablegáta, kde 4. augusta povedal svoju programnú reč.

Ešte ani jedon minister nebol taký úprimný ako bol Harkány, keď sa svojim voličom predstavil, bo celkom zrovna povedal, že s politikou nikdy sa nezaoberal, že sa nerozumie do záležitosti, ktoré sú s jeho torbou spojené, predsa však že chce pracovať a že len na namlúvanie Štefana Tiszu prijal ministerstvo. Koľko úprimnosti! Harkányi nehaňbí sa vyznať svoju nesebhosť v obore naň poverenom. Preto nám je sympatičným, bo veď kolkých ministrov sme mali, ktorí nielen že sa nerozumeli do záležitostí, ktoré do ich rezortu patrily, lež ani nepracovali nič, predsa ale brali platy a fahajú veľké penzie. Harkányi prizná sa, že neni súci za ministra, predsa však bude pracovať. Pekne. Tak sa patrí, Itak sme zaostali v priemysle a v obchode. Lenže obávame sa, že márna bude

práca Harkányiho, bo sme to zkusili, že ministri úradníci nemajú radi takého ministra, ktorý pracuje. Tí páni milujú len pohodlie. Mali sme my jedného ministra, nášho rodáka Gabriela Barossa. Áno, ten pracoval a tvoril veľké diela. Nuž a či nemal kolo seba nepriateľov? Ba ešte aj to mu vytýkali, že je Slovak. Od Barossa sa mali učiť naši ministri, ako treba svoj úrad zaplniť a so štátnym majetkom

počet vojska znovu povýšený má byť o 50.000 mužov. Po tomto uveríme Harkányimu, že nemá peňazí na vyvinutie obchodu a priemyslu a tak oprávnení sme veriť, že pán minister z bohatého jeho programu len jedinký bod splní a ten je: odhlasuje všetky vojenské trovy, to iné nech čaká.

Ondrej Hladký.

Neistý dôchodok gazdov.

Hrozné živelné pohromy stihajú takmer všetky kraje našej vlasti. Vo viacerých stolicích Dolniakov, Hornouhorska a Sedmohradska takmer celá úroda padla v obeť povodňam, vychriciam ladovcu a iným nehodám. Všetko toto svedčí o tom, nakoľko býva dôchodok gazdu ohrozovaný a nakoľko je on neistý.

Počnúc od prvej brázdy, ktorú gazda vyorie na roli, až po svezenie úrody do stodoly výsledok gazdovej práce v prvom rade závisí od počasia. Samo sebou rozumie sa, základom úrody je dobré obrobenie pôdy. Len ten môže rátať na zodpovednú úrodu, kto svoju rolu pod úrodu náležite pripravil. Ale potom už veľkosť úrody závisí od počasia. Prudké víchry, časté dážde, krupobitia neraz zmariť všetky pekné nádeje gazdu. Kamenec vyláti, lejak smyje úrodu, od ktorej závisí blahobyť gazdu. Srdce zabolí človeka, keď vyjde na pole a vidí pustošenie prírodných živlov. Tu je zbožie ladovcom vybité, tam je od privalu poľahnuté, tam zas od neprestajných dážďov porastá na strnisku.

A proti týmto prírodným pohromám gazda stojí takrečeno bez pomoci. Riadiť počasie ľudský um neni vstave a tých prostriedkov, ktorými by sa roľník proti škodám na poli brániť mohol dosiaľ len málokterý gazda používa. Tieto prostriedky sú: poisťovanie poľnej úrody proti živelným pohromám a za druhé: zväčšenie dôrobý na poli.

Poisťovanie poľnej úrody proti živelným pohromám je po iných vzdelených krajinách už veľmi rozšírené. Známe je ono aj u nás a ačkoľvek každá väčšia assekuračná spoločnosť u nás zaoberá sa aj s poisťovaním na prípad živelnej pohromy, gazdovia o takéto svoje zabezpečenie nejavia veľkú zaujatosť. Proti živelným pohromám svoje úrody poisťujú zväčša

Kmen Pudožrútskych murínov na rieke Kongo v Afrike. Belgický vojak s hrúzou obdivuje hrob náčelnika, ozdobený škránami tých ľudí, ktorých sozral.

šafáriť. Baross ver' len to mal v majetku, čo si so svedomitou prácou zarobil. Priali by sme si, keby Ján Harkányi za vzor vzal si nebohého Barossa.

Harkányi vo svojej reči predniesol obsirny programm, lenže obávame sa, že z neho nič nespĺní, bo veď hneď za tepla sa odvolával na neblahé peňažné pomery. Vláda uzná, že sme žobráci a predsa už skoro celý rok držíme v zbrani trikrátstotisíc vojakov na hraniciach a

len panstvá a zámožní statkáři. Malých gazdov v rade týchto sotva nachodíme. A veru títo by sa mali najviac poisťovať proti pohromám, bo prípadné škody oni najviac pocítia.

Zväčšovanie dôroby je tiež dobrou obranou proti škodám pochodiacim zo živelných pohrôm. Dôrobu zväčšovať môže gazde obzvlášť tak, keď svoje role pripravuje nielen pod obilie, ale aj pod zeleniny. Vidavame po chotároch obcí tu okolo hlavného mesta role, z ktorých gazdovia aj dve-tri, ba aj štyri úrody soberú od jary do jasene. Inde zas vtdno pestovanie výnosnejších plodín. Tak ku príkladu cukrovú repu vidno aj na roľach menších gazdov. Cukrová repa ako aj iné zeleniny neutrpí natoľko od živelných pohrôm a keď dá čo i len strednú úrodu, i vtedy donesie priemerne jedno jutro dvesto korún. Malý gazda sám si môže repu okopávať, vykopávať, neplatí drahú mzdu a predsa nepestuje repu. A vidí, že veľké panstvá vyplatia polovicu príjmov za prácu a predsa dobre vyjdú s ňou. O kuchynských zeleninách ani nehovoríme. Nieien že donesú 200—400 korún z jedného jutra, lež z mnohých, odpadky sú dobrým krmom pre dobytok, čoho by si mali povšimnúť gazdovia obzvlášť na tých vidiekoch, kde majú málo lúk a pasienok.

Malý gazda vo vlastnom záujme robí, keď si všima všetky novoty, ktoré majú za cieľ zvýšenie úrodnosti jeho rolí. Veď nielen živelné pohromy nútia gazdu, aby sa staral o zvýšenie svojho dôchodku. Cena všetkých článkov ustavične postupuje, výdavky vzrastajú, verejné farchy sa množia a aby gazda neupadol, musí sa starať o zvýšenie a zabezpečenie svojho dôchodku. A toto dosiahne len tak, keď si svoju úrodu proti pohromám bude zabezpečovať a svoje role tak obrábať, aby mu čím najviac úrody donášaly.

Že sa medzi našimi gazdami takéto moderné gazdovanie ešte na celej čiare neujalo, v tomto je na príčine hlavne to, že sa naši gazdovia boja novôt a veľmi sa pridržiajú toho, čomu sa od svojich otcov naučili. A toto je veľká chyba. Naši otcovia žili v lacnejších časoch. Oni vedeli vyzíť i z takého gazdovania, dnešný gazda ale v terajších drahých časoch musí moderne gazdovať, musí hľadať svoj dôchodok stále zväčšovať, bo ináč vyjde na mizinu.

Obrana volebného práva.

Medzi Tiszovské zákony patrí aj zákon, ktorý brániť by mal slobodu volby a tiež aj hlasovacie právo voličov. O tomto zákone i my sme dali výrazu našim obavám, že Tiszov zákon na opozíciu je namierený. Bo ako môže Tisza brániť slobodu, keď ju jednostajne šliape? A naše obavy boli oprávnené. Zkúsili sme to dňa 29. júla v obci Berettyóujfalu, kde bola náhradná poslancská voľba. Mungovský poslanec Peter Ertsey, ktorý so štátom taký obchod previedol, že mu vo vačku ostalo pár stotisíc korún, vzdal sa totiž mandátu. Z mungovskej stránky vystúpil za kandidáta Koloman Cziffra tamojší hlavný slúžny. Prvek však šiel do penzie, že vraj pre práceneschopnosť. Bola to tiež čudná vec, že zcela zdravý chlap zrazu ostal mrzákom. Ku ablegátstvu ale cíti v sebe schopnosť. Opozícia tiež kandidovala a ponevác okres ten viackrát vyvolil si opozíčiara, výhlady byly, že dedictvo Ertseyho prejde na opozíciu. Hja, lenže Berettyóujfalu je v Biharsku a tam rozkazuje Tisza. A potom Tiszovský zákon o obrane volebného práva, ačpráve vtedy ešte nebol do života uvedený, mungovský volebný preseda po predku vyproboval. Biharskí páni majú príležitosť ukázať celej krajine, ako treba ten zákon previesť dľa Tiszovej vôle. Bola to teda zkúška biharských pobehajov.

— My musíme zvíťaziť — povedali mungovia.

— Ťažko to pojde — poznamenali slabší — opozícia silne stojí.

— Silne? — usmial sa Georg Örley, volebný predseda. — Blázni. A v Arade nebola silná opozícia? Nuž a či sme nezvíťazili? Nechajte to na mňa.

A pán Örley počal študovať Tiszov zákon «o obrane volebného práva» a zostavil plán i so svojimi pomocníkmi.

Plán ten bol jednoduchý, lež tým úspešnejší a pozostával z nasledujúceho:

«Obsadiť okres žandármami a vojskom. Nedorovoliť opozícii ani shromaždenie ani kortešáciu. Rozohnať žandármami každú poradu opozičných voličov. Vyšupovať z okresu každého «cudzince» ktorý nenie mungo. Upotrebiť všetky vyprobované prostriedky, s ktorými mungovia aj v tom najsilnejšom okrese zvíťazili.

A plán sa podaril. Mungovský kandidát zvíťazil s väčšinou 21 hlasov. Už aj z tohoto výsledku dá sa súdiť, že opozícia silne stála a keby nebolo bývalo Tiszovského zákona o «obrane volebného práva», tak opozícia zvíťazí.

Zákon ten dá neobmedzenú moc volebnému predsedovi. A Georg Örley, zaraz ako ho za predsedu volby vymenovali, nažíval s tým právom. Nedovolil ľudové shromaždenie, následkom čoho opozičný kandidát ani v jednej obci nemohol programnú reč povedať. To nedovolili žandári. Prišlo do okresu viac opozičných poslancov, Tito však nemohli nič konať za kandidáta, bo ich žandári vyšupovali. Aby ale volebný predseda dokázal svoju nestrannosť, vykonal ten zázrak, že ani mungovcom nedovolil ľudové shromaždenie. Lenže to už ku hračke patrilo. Bo veď mungovia nezvykli verejné ľudové shromaždenie vydržiavať, bo to u nich itak nemá žiadneho účinku. Miesto rečenia podplácajú a napájajú. Örley len preto zakázal mungovské shromaždenie, aby potom všetky opozičné zakázať mohol. My však vieme že mungovia boja sa opozičných ľudových shromaždení, preto ich jednoducho zakázali. S tým opozícia utratila silnú zbraň proti mungom. Örley však tu nepostál, lež vydal rozkaz žandárom, aby každého «cudzince» z okresu vyšupovali. S tým prekazili opozíciu v korteshovaní, bo cudzinci neboli iní, ako opoziční korteši.

Takto bránili v Biharskej volebné právo dľa Tiszovho zákona.

Brettyóujfaluská voľba bolazkúška pre volebného predsedu a ako výsledok ukazuje pán Örley tú zkušku zložil na jednotku, Poučil aj budúcich volebných predsedov, ako treba voliť. A myslíme, že docielia to, že na budúce nebude opozície v uhorskej snemovni.

Biharskí páni aj s Tiszom istotne gratulovali Örleymu, že voľbu tak šikovne previedol. My však to povedáme Örleymu, že neukázal nič nového. Tie figle, ktoré on pri voľbe použil, to hrdinstvo, že grófa Károlyiho vyhnal z hlasovacej miestnosti, nás hornouhorských voličov nepohnú k tomu, aby sme Örleyho obdivovali. Hej, bistu svetu, Gustav Tarnóci bol inakší volebný predseda. Csemez, Csemnický, Lenhardt prevádzali inakšie voľby, ako Örley. To boli

majstri! Nitra, Trenčín, Slupava môžu dať diplomu tým majstrom. A tí aj so smiechom hľadia na Örleyho a povedajú: «Aj to je volačo? My sme to už pred rokami praktizovali.»

Tak je! Hornouhorskí volební predsedovia dávno, predávno ukázali mungom, ako treba voliť. Myslím že Tisza dľa ich návodu zostavil svoj zákon o obrane volebného práva. Ktorý mungovský volebný predseda dľa Tarnóczyho systému volí, ten aj v pekle zvíťazí, bárs by aj všetci diabli prešli na opozíciu. *Fatranský.*

Pokoj na Balkáne.

Delegáti Bulharska, Rumunska, Srbska, Černohorska a Grécka po dlhom pojednávaní konečne 11. augusta v Bukaresti uzavreli pokoj a listinu pokoja, obsahujúcu 10 bodov, všetci aj podpísali. Hlavné mesta Bukarest, Belehrad, Atheny a Četinie z tejto príležitosti ozdobené sú praporami. Uzavretie pokoja všetky posádky na vedomie dali ľudu sto výstrelami z kanónov. Obyvateľstvo Sofie, hlavného mesta Bulharska nemá príčiny tešiť sa pokojom a preto tam ľud je zronený a není spokojný s uzavretým pokojom.

Dľa uzavretého pokoja jednotlivé balkánske štáty Turkovi odňaté územia medzi sebou rozdelily nasledovne:

Bulharsko pred vojnou malo územia 96.300 štvorcových kilometrov a 4,300.000 obyvateľstva. Vo vojne podmanilo si územia 36.000 štvorcových kilometrov, dľa uzavretia pokoja vyhralo teda 29.000 štvorcových kilometrov. Bulharsko teda po uzavretí pokoja dostane 125.000 štvorcových kilometrov. Keď odťahneme 300.000 obyvateľstva, ktoré Bulharsko prepustí muselo Rumunsku, po uzavretí pokoja Bulharsko bude mať 5 millionov obyvateľov.

Srbsko po vojne, ponač z podmaneného územia 8000 štvorcových kilometrov prepustilo Černohorsku, dľa uzavretého pokoja bude mať územia 91.000 štvorcových kilometrov a 4,200.000 obyvateľov. Z nových 1,400.000 obyvateľov, ktoré dostane Srbsko, najviacej je bulharskej, gréckej národnosti a na celom území je najmenej Srbov.

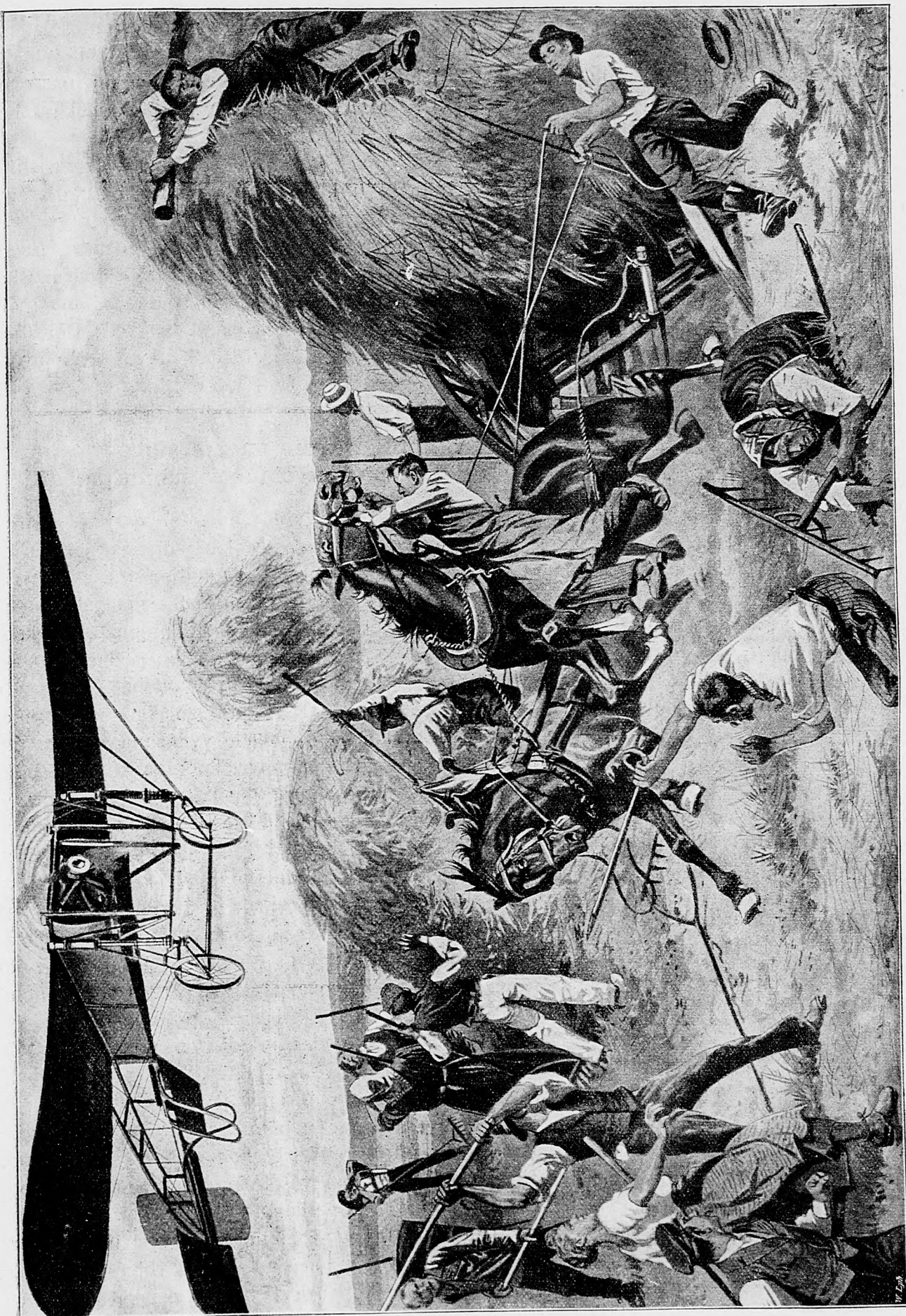
Černohorsko pred vojnou malo územia 9000 štvorcových kilometrov a asi 300.000 oby-

Svätý Izidor, patrón roľníkov. Kým sa modlil (dľa legendy) anjeli mu poháňali voly.

Poľovačka na lišky u Kirgizov v Azii.

Objavenie lietaceho stroja pri polnej práci.

vatelov. Od Srbska dostalo Černohorsko 8000 štvorcových kilometrov, bude teda mať územia 16.000 štvorcových kilometrov a do 600.000 obyvateľstva.

Grécko pred vojnou malo územia 64.500 štvorcových kilometrov s 2.700.000 obyvateľstva. Po uzavretí pokoja dostane 56.000 štvorcových kilometrov územia, v čom neni sú zarátané ostrovy egejského mora, na ktoré robí nároky. Územie nového Grécka bude teda obnášal asi 120.000 štvorcových kilometrov, keď aj nedostane egejské ostrovy a obyvateľstva bude mať 4.700.000. Bude teda skoro tak veľké ako nové Bulharsko.

Rumunsko s novým územím, ktoré odňalo Bulharsku, bude mať územia 140.000 štvorcových kilometrov a asi pol ôsma milliona obyvateľstva.

Turecko nechce opustiť Drinopol a ďalej vraždí na území Bulharska.

Z príležitosti uzavretia pokoja v Bukaresti jeho veličenstvo kráľ Uhorska a Vilhelm cisár nemecký srdečné pozdravenia poslali Karolovi, kráľovi rumuuskému.

Body uzavretého pokoja revidovať majú veľmoci: Rusko a Uhorsko-Rakúsko.

Výchrice a búrky.

Minulého týždňa v noci 7. augusta hrozné výchrice a búrky zúrily zvlášte po horných stranách krajiny a zapríčinily hrozné škody už ifak dosť ubiedenému obyvateľstvu. O tejto novej pohrome ubohého ľudu podavame nasledujúcu stručnú zprávu:

V Miškovci 6. augusta v noci následkom strašného lejáka hrozný prívál valil sa z vrchu Bükk do kotliny, v ktorej stojí mesto. Potok Szinva sa vylial a čo mu padlo v cestu všetko strhol a odvliekol. Po vode plávaly stromy, seno, kríže obilia, utopené menšie zvieratá, chlievy a iné náradie. V hornej častke mesta v Kalló ulici zpod dvoch domov, ktoré vysoko stály na brehu potoka, voda odvliekla pôdu a dva domy srútily sa do vody.

V obci Onga neďaleko Miškovca padal ladovec vo veľkosti vlasských orechov, posrážal ovocie zo stromov, zkazil úrodu na poli, porúchal strechy na domoch a povybíjal obloky.

Do maštale jednej dielne udrél hrom a istému chudobnému furmanovi zabil dva kone.

Medzi Miškovcom a Košiciami na okolí Forrózencsu a Garadny povodeň odvliekla želez-uičnú dráhu.

V obci Abaujkér povodeň na ceste zastihla jednu ženu, ktorá sa utopila. Mesto Abaujszántó bolo celkom zaplavené.

Búrky a lejaky 6. augusta v noci hrozné škody zapríčinily aj v šárišskej stolici. Obec Roskovány zcela bola zaplavená vodou. V obciach Szinye a Frics padal ladovec. Role pozdlž riek Szekeső a Tarca byly zcela zaplavené a voda odniesla skosenú úrodu.

V mungovskom sneme slobodno oppozičných vyslancov šablou rúbať.

Tisza ako predseda mungovského parlamentu s jeho mungovčikmi jednostajne nariekali že vyslancovia oppozície nesúčastňujú sa v zasadnutiach parlamentu. Na to nemysleli tí z ukradených peňazí zakúpení holomci, že keby aj oppozícia bola cheela ísť do parlamentu, nemala ta prístupu. Veď celé okolie parlamentu jednostajne obtočené bolo vojskom a asi polovica vyslancov oppozície vykázaná bola z početných zasadnutí. Štvrtého júna konečne diktator Tisza parlament nedal otočiť vojskom, vyslancovia oppozície dostavili sa do zasadnutia už i tým cieľom, aby si obzreli novú ztráž, ktorú Tisza v zbrani od hlavy až do päty ku obrane mungov postavil v parlamente. Čo sa ale stalo v tomto zasadnutí? Vyslanec oppozície menom Héderváry vykrikol «pfuj» a na to plukovník Tiszovej stráže menom Gerő, predtým volal sa Giffing, priskočil ku Hédervárymu, vytiahol sabľu, začal ho rúbať a poranil ho. Za tento hrdinský skutok Tisza opätne gratuloval divochovi Gerővi, oppozícia ale zadala proti nemu obžalobu u jeho patričnej vojenskej vrchnosti. Gerő postavený bol pred vojenský súd, ktorý po dlhom vyšetovaní 8. augusta vyniesol ten výrok, že plukovník Gerő len svoju povinnosť plnil, keď šablou rúbal vyslanca Héderváryho. Na tento chýrny výrok vojenského súdu vyslancom oppozície iného nepozostáva, len aby keď im je ich život drahý alebo zcela vystali z mungovských zasadnutí alebo keď sa

odhodlajú do parlamentu ist, aby sa ozbrojili šablami a revolvermi. V uhorskom parlamente slobodno je teda šablou rúbať vyslancov opozície! Hľa, takú národnú prácu prevádzajú mungovci!

Porážka mungov.

Vo volebnom okrese Nyirbátor bola náhradná voľba. Ako Tiszov kandidát s mungovským programom mimostranných vystúpil známy kalvínsky superintendent Dezider *Balthazar*. Zo stránky opozície s programom neodvislých kandidovaný bol Hugo *Laehne*. Mungovci okresu všetky obce oblahnuť dali žandarmi, ktorí dľa Tiszovho zákona «o obrane volebného práva» z celého územia okresu šupom vyhnali každého cudzieho človeka. Žralo sa a strebalo vo dne v noci. Mungovskí korteši rozhadzovali stokorunákmi ako planými hruškami. Opozícia oproti tomu netrovala peniaze, bo ich ani nemala. Kortešovať nemohla. Z kresťanskej ľudovej strany boli v okrese krajinskí vyslancovia Georg *Szmrecsányi* a Ján *Bartos*. Pristavili ich žandári. Voličia po celom okrese zhrozili sa nad terorom a nemravným pokračovaním mungov a ani čuť nechceli o superintendentovi Balthazarovi. *Stotisíc korún premrhala tu mungovská kassa*. Vzdor toho superintendent, Tiszov biskup, Balthazar, nebol by dostal ani jedného hlasu. Zutekal. Hugo Laehne kandidát opozície vyvolený bol jednohlasne.

B E S E D N I C A.

Turci idú...

Poveš' z tureckých časov.

Horvátsky napísal *rev. Karol Ferkič*, kat. farár. — Volne poslovenčil *rev. Jan Králiček*, S. J.

IV.

V mlyne. — Pokušiteľ.

Štvrť hodiny od Krížoviec, kde sa potôček Vrtlin do Glogovnice vlieva, stojí väčší mlyn gradeckého pántstva. Pred mlynom je dvorček a trochu ďalej popri potoku Glogovnice zahrádka. Všade vidieť poriadok a čistotu. Dnes, vo sviatok cirkevný aj mlyn odpočíva. Poludnie je. Jakub Maliak, starý mlynár sedí na lavičke pred mlynom. Modlí sa ruženec. Hlavu pozdvihol k nebu, áčkoľvek nevidí Božieho slnca, bo je už vyše 10 rokov slepý. V tom sa zastavil pred ním su-

sed, mlynár, ktorý sa z mesta vracal a rozprával mu, čo počul v meste a čo videl.

Starca pojal strach, keď počul, že Turci idú, ale predsa radosťou zarosily sa mu oči, keď počul o svojich deťoch, o Štefkovi a Helene.

Keď sused odišiel, Bielko, veľký ovčiarsky pes, ostal sám so slepým.

Minula už i druhá popoludni a deti sa mu len nevracaly z mesta. Starostlive obracal starček hlavu k mestu. O chvíľu veselo zaštekal pes, že niekto z domáciach prichodí; hneď ale zas počal zlostne zavýjať. Starček sa prestrašil. V tom dobehla do dvora Helena, celá zadychčená a prestrašená.

— Poďme do izby, otče — povie chytró otcovi. V izbe vám všetko poviem.

Keď dovedla starca do izby, zatvorila vráta kľúčom. Pozrela oblokom, lež okrem psa nevidela nikoho, ktorý srdito za nekým brechal. Ona si trochu oddýchla a potom povedala otcovi:

— Ako som sa zlakla toho človeka! Ale najprv povedzte, či už viete strašnú novinu?

— Viem, dieťa moje. Rozpovedal mi všetko súsed. Nech nám bude Otec nebeský milostivý! I to mi povedal, jako ste vy, ty a Štefko odhovárati ľudí, aby nezutekali z rodiska, lež úfali v Boha a v jeho svätú pomoc. Dobre ste urobili, drahé deti. Ale kde je ti brat, Helenka? A čohože si sa tak naľakala?

— Ach, otče — odpovedalo dievča — je to skoro i smiešno. Teraz sa sama sebe divím, že som sa tak zlakla.

Nato rozpovedala, čo sa stalo, keď vyšla z kostola a jako ju podžupan oslobodil od dotieravca.

— Keď sa Štefan vrátil z porady — hovorila ďalej — povedal mi, že iba na večer môže domov, bo že ho podžupan pozval. Preto som išla sama domov. Ale pri poslednom dome v meste zbadala som zase toho dôstojníka na koni, jako šibal po mne svojimi mačacími očami. I zvrtila som sa na druhú cestu a pripojila som sa k dievčatom z Karana. Na Trsteniku rozišla som sa s nimi a bežala som, jak som mohla. Ale keď som sa priblížila k nášmu plotu, zočila som vojenský kabát a za okamih skočil s koňom pred mňa jazdec — ten istý Nemec. Zkrikla som od strachu a poď ho v nohy, čo som len stačila ku mlynu a on na koni kričal: «Postoj že, postoj dievča!» a zastal až pri plote dvora. I tak som priletela k vám celá nastrašená.

Starček starostlivo kýval hlavou.

— Skoro sa haňbím — povedalo ďalej dievča — že som sa toho cudzinca tak zlakla. Mohla som sa ho prisne spýtať, že čo chce, on asnáď na nejaký planý žart myslel, mala som ho prisne odpraviť, že by mu bola odišla chuť žartovať si s hrvátskym dievčatom.

Takto myslela Helena vo svojej nevinnosti a panenskovej hrdosti.

— Oj lepšie je, lepšie dieťa moje, že si utieklo. Nepoznáš ty nemeckých vojakov. Pán Boh ťa chráň, aby si nikdy už ani len nevidela toho nehanblivca!

Dievča vykuklo oblokom a nevidiac nič podozrivého, i sám Bielko medzitým pokojne ľahol si pod ľavičku, otvorila dvere a išla po práci. Najprv prichystala otcovi obed a potom konala prácu v dome i okolo doma. Tak sa schýlilo k večeru.

Zvony v meste už odzvonily «Anjel Pána», Helena chystala malú večeru. Ohník na kozube rozsvetľoval izbu. Dievča sa zamyslelo. Vrtilo sa jej v hlave, čo dnes prežila. Strašné brechanie Bielka vytrhlo ju zrazu z tých myšlienok. Trhla sebou, bežala k dverám, lež v tom sa už otváraly a do izby vrúti sa — Stumberg.

Dievča zkríklo od strachu.

— Nože sa neboj, krásne dievča. Nie som ja tak strašný jako si ty myslíš a zvlášte nie tak k peknému dievčatku — povedal Štumberg, vystierajúc ruky k Helene.

Ona odskočila, opovržlivo pohliadla na neho a pýtala sa ho rázne:

— Pane, čo vy tu hľadáte? Čo chcete u nás?!

— Nieže tak pyšno, nieže moja krásna Horvátko, povedal Nemeč so smiechom. — Koho hľadám, pýtaš sa? Vari nie tohoto šedivca, lež teba zlato moje. Teba hľadám. Čo by si i na sto mil bola, vyhľadal bych ňu!

— Pane! Jakým právom opovažujete sa vy tak so mnou hovoriť? Ak nemáte druhej práce s otcom alebo s bratom, to vás prosím, berte sa zaraz z tohoto domu! — odsekla mu Helena.

— Hladže ju hľaď — vycerol zuby dotieravec. Ale ja ňu neposlúchnem. Sadnem si, aby sme sa troška poshovárili.

I sadol si za stôl proti starcovi.

— Pane, kto ste vy a prečo nás znepokojujete vo vlastnom dome? — ozval sa prísny hlas slepý starček.

— Vo vašom dome? — odpovedal Štumberg. — Či je tvoj tento dom? Či nie je panstva Gradeckého? Aby si vedel, ja som Juraj Štumberg, od samého cisára vymenovaný kapitán v Građeu. Teda ja som tu pánom, môj je mlyn i dom, môj je i mlynár a i tvoja pekná mlynárka!

— Ak je tak, pane — odpovedal pokojne starček — dobre. Zaplatím vám nájomné. Tieto dni pošlem syna do Građea, aby vyrovnal dlžobu.

— Hľa, neprišiel som ja preto — odsekol dôstojník. — Počúvaj starče i ty dievča. — Ty si sa mi zapáčila. Keď som ňu videl a počul dnes rano, jako si smelo tým zajacom hovorila, niečo mi pošeplo: táto dievčina musí byť tvojou. Ja som vojak a hovorím rovno do očí. Starče, dajte mi svoju dcéru! Helena poď so mnou. Obom vám bude lepšie. Iľonka bude mojou paňou. A vám, otecko, kúpim krajší a lepší mlyn ako je tento. V ňom nebudete nájomníkom, ale pánom. No, čo myslíte? — povedal podvodne naničhodník.

Dievčinu obľialy slzy.

— Jaj Bože, Bože, že my treba tejto haňby sadožiť!

Starý mlynár vstal z lavice. V spravodlivom hneve ostro, lež dôstojne oslovil nehanebníka:

— Človeče poďakuj sa Bohu, že som slepý a slabý, bo bych ňu zabil za tú potupu, ktorou si mňa a dieťa moje urazil. Ty chceš, aby som ti dal moju dcéru? Tebe? Nože vedz, ty naničhodník, že mi ani všetkým zlatom, ani najhroznejšími mukami nevyvábíš dieťa. A teraz ber sa odtiaľto. Vy cudzinci ste nás už o moho ozbýjali, svoju česť si ale nedáme!

— Nebesniže tak, sprosták — povedal nestydatý Nemeč. — Helena, maj rozum, nepočúvaj na šedivého blázna. Poď zaraz so mnou. Takého šťastia nikdy ne-najdeš.

— V tom sa otvoria dvere a do izby vstúpil mladý mlynár Štefko.

— A ktože je tento lapaj a čo chce u nás? — zahrnel mladík, ktorý čul posledné slová Štumbergové a vytrhnúc pištoľ zpoza pása a namieril na neho.

Štumberg sa zľakol, ale za okamih vytiahol svoj široký meč na obranu.

— Ha, ty si to, potvora Štumberg?! Nech si dôstojník alebo nie, všetko jedno. Po Horvatsku si známym oplanom. Či myslíš, že si v Petrovine, ktorú si jako zbojník vyzobýjal? Ber sa odtiaľto, ty zbojník, bo strelím!

Nemeč zaškrípľal zubami, jedovato pozrel na mladíka a na Helenu, akoby ich chcel prepichnúť a poberal sa von.

Na dvore skočil na neho pes, ktorý celý čas, čo dnu bol, zúrivo brechal a zavýjal. Štumberg ledva sa obrániac psa, preskočil plot a išiel k jaľsi, kde mu stál priviazaný kôň. Skočiac na koňa, pohrozil sa pästou mlynu:

— Počkej ty naničhodník, ty budeš pamätať, kto je Juro Štumberg a ty pyšné dievča, čo si nechcelo po dobrotky, budeš museť po zlosti.

Pod lipu!

Poďme, bratia, poďme!
pod lipu si sadnuť:
tam musejú naše
nádeje omladnuť.

Ktože nám v budúcnosť
dá pozreť ďalekú,
Kto ukáže, čo tam
ukrýva sa oku?

Ony nám omladnú
v tej chladistej tóni,
ako letorasty
z jara na jabloni.

Tá rozkvitlá lipa
sladkú vôňu leje:
verte, bratia, zkvitnú
i naše nádeje!

Tie naše nádeje
aké sú? kto to vie?
O jejich splnení
ktože nám čo povie?

Budúcnosť nám lepšia
iste svitnúť musí:
komu dá Boh žitíu
ten i to zakúsi.

Len sa držme Boha,
práce a šanoby;
to našej nádeje
nech sú tri ozdoby!

Neitus Vollaý.

CHYRNÍK.

Z arcibiskupstva ostrihomského. Najdôstojnejší pán knieža-primas, arcibiskup ostrihomský, skut. vnút. tajný radca dr. Ján *Csernoch* z Karlových Varov minule vrátil sa do Ostrihoma. — Julius Hollós zo Sčiavnice za kaplána poslaný je do Vrbového a novovysvätený kňaz Jozef Polka do Sčiavnice.

Z biskupstva nitrianskeho. Gróf Vilhelm Bathyány osv. pán biskup nitriansky, po ťažkej chorobe zapálenia pľúc, s pomocou Božou nachodí sa už na ceste vyzdravenia, — Ján Grében farár obce Lótos vymenovaný je za farára obce Bella. Béla Anyistiyik administrátor obce Bicsesefalu vymenovaný je za farára tejže obce. Karol Zászkvara administrátor obce Bella za administrátora poslaný je na faru Lótos,

Smrť hlavného mešťanostu. Franc Heltai hlavný mešťanosta Budapešte, minule zomrel v Ischli a 14. augusta pochovaný bol s veľkou pompou v Budapešti. Zosnulý verejne účinkoval ako člen hlavnomestského zastupiteľstva, krajinský vyslanec, člen snemovne veľmožov a dľa náboženstva bol žid. Hlavné mesto krajiny teda nemôže sa dlho tešiť tomuto neobyčajnému pokroku, že za hlavného mešťanostu vyvolilo si žida.

Chýry z biskupstva košického. Osvietený pán biskup dr. August Fischer-Colbrie v tohoročnom VII. obežníku svojom cirkevnom velebné duchovenstvo svojho biskupstva povoláva ku sv. exerciciám, ktoré od 1. do 5. septembra povede pater Pavel Paluscsak prior košického kláštora dominikánov. Osvietený pán biskup v tomže obežníku podáva zákon o poplatkoch učiteľov, uverejňuje účtovanie katolíckeho učiteľského fondu, s úprimnou sústrasťou dáva na vedomie, že do večnosti odobrili sa nasledujúci zaslúžení duchovní biskupstva: Koloman Szabados, Alexander Gerenday a Ján Szigmárovics a konečne na uprázdnené fary Dedek, Felsővadász a Hámbor vypisuje súbeh do 10. septembra. — Barnabáš Toszt, biskupský notár minulý týždeň vrátil sa domov z jeho letovania. — Dr. Ferdinand Bernolák professor budapešťanskej university, vymenovaný je za sudeu ku košickej kráľovskej tabuli. Na území košického biskupstva v minulom roku zcela alebo čiastočne opravili 43 kostolov, 12 katolíckych škôl, 9 farských stavaní, zaopatřili 7 nových zvonov, postavili 19 oltárov, 21 nových organov, vymaľovali 6 kostolov, zadoväžili 12 nových monštrancií a množstvo kostolného náradia a náradia. — Košickí grécko-katolíckí veriaci založili pohrätbný pomocný spolok. — *Buzita*: Ján Ignác tunajší farár a vicedekan po 38-ročnom blahonosnom účinkovaní v 62 roku života zomrel 2. augusta.

Z biskupstva spišského. Za farára kapitúlskeho na miesto kanonika Popovicsa vymenovaný je praepošt kanonik dr. Martin Pirhalla. — Skončený štvrtročný bohoslovec Jozef Istók 15. júla vysvätený bol za kňaza. Praepošt-kanonik dr. Ignác Zimmermann, verbovský praepošt-farár Franc Laufik, veľkobobrovský dekan-farár Jozef Krasznecz, čestný kanonik Ján Brezňák, veľko-

hnilský farár Štefan Missik a krempašský farár Franc Háber 29. júla v Novej Vsi slávil 45-ročné jubileum svojho kňazstva. — Z územia biskupstva spišského v poslednej krajinskej púte na milostné miesto Lourdes súčasťnili sa: učiteľka Alžbeta Martini z Veľkého Bobrovca a Magdalena Tomlán z Kéžmarku.

Chýry zo Šáriša. *Prešov*: V tunajšom františkánskom kostole 2. augusta slávnostne odbavovaný bol takrečený porciunkolový odpust, z ktorej príležitosti mnoho národu pristúpilo ku sv. sviatostiam a slávnostnú sv. omšu držal Karol Bodjanszky, vojanský farár na odpočinku a kázeň mal Ján Dobránszky, farár zo Sirokej. Mesačný jarmok vydržiavaný bol 4. augusta a vavrincový jarmok na dobytok bol 8. augusta. Cena liehvy klesla pre nedostatok potravy — Franc Janik správca tunajšej financdirekcie vyznačený je titulom kráľovského radcu. Emil Bolna sekretár financdirekcie vymenovaný je za finančného radcu. — V kruhoch obecnstva šíria sa ponosy, že mnohí usporiadajú zbierky na kostoly a školy, zo sossbieraných milodarov ale len polovičku alebo tretinu odovzdávajú patričnému cieľu, a väčšiu čiastku zadržujú pre seba, robia teda pri tom veľmi dobré gšefty. — Pretrhnutie oblakov a búrka 6. augusta večer a v noci veľké škody narobili v obciach Kisszeben a Szinye a vôbec na území šárišskej stolice. — *Bardijov*: V tunajších kúpeľoch bolo posial 1926 hostí. — *Kisszeben*: Emil Eiszelt syn tunajšieho mešťanostu, notár prešovského kráľovského súdu vymenovaný je za podsudcu do Felsővizköz. — *Kapivágás*: Barón Ladislav Ghillányi na kríž tunajšieho cintorína daroval 100 korún.

Chýry zo Spiša. Poľnohospodársky spolok obce Merény od ministra orby dostal podporu 600 korún. — Obce Dzedzinky a Imrichovce spojily sa s povolením ministerstva vnútra. Zväčšená obec volá sa Imrikfalva. Bolo to už aj veľmi žiaducne, bo obecná prirážková daň v Dzedzinkách obnášala 550 a v Imrichovciach 220 percentov. — Na Branisku, kde naši honvédi 5. februára r. 1849. hrdinsky bojovali a zvíťazili, vystavili útulňu, ktorá je už hotová a stojí popri bojovnom pomníku. — Veľkolipnícky gr. kat. učiteľ Mikuláš Debró vymenovaný je za štátneho učiteľa do zemplínskej obce Józsefvölgy a baldovský r. k. učiteľ Ladislav Bircsák do r. k. erárskej školy v Smolnickej Hute. Vo Vlachoch vystaví mesto novú poschodovú detskú opatrovňu s útratami 50.000 korún. V Tátraházi otvorili prvé uhorské školské sanatórium pre slabých, k pľúcnej nemoci náchylných žiakov stredných škôl. — Poprádske muzeum Uhorského Karpátskeho spolku v Iani malo navštivovateľov 2828. Na zveladenie muzeuma z milodarov sossbierali 628 korún. Predmetov pribudlo 706. Počet predmetov obnáša teraz 29.516. Minister orby na vedomie dal, že z totalizateurskej dane na tatranskú turistiku každý rok obráti 120.000 korún. Pri batizovskom plese stavajú teraz útulňu s útratami 20.000 korún. — V Smokovciach do minulého týždňa bolo 3272 kúpeľných hostí. Toho roku Smokovce navštivuje nápadne

moc cudzozemských hostí, zlášte z Nemecka. Do Starých Smokoviec v tieto dni došla arcikňažna Klotilda so svojou dcérou Alžbetou. Arcikňažny zamýšľajú sdržovať sa tam cez dva mesiace. Dážď len nechce prestať. Jestli sa Pán Boh nesmiluje nad nami, hľadáme v ústrety veľmi smutnej budúcnosti. Pri Kézmarku minulého týždňa následkom pretrhnutia oblakov rozvodnila sa rieka Poprád, natoľko, že vystúpila zo svojho Koryta a voda zaplavila značný priestor.

Budapešťiansky Katolícky Delnícky Kruh 20. augusta súčasť sa na krajinskej slávnosti k úcte sv. Stefana, prvého apoštolského kráľa Uhorska. Z tejto príležitosti uctive vyzývame všetkých slovenských katolíkov, ktorí z vidieka prídu do hlavného mesta, aby v spomenutý deň o pol 7. hodine ráno čo možno v najväčšom počte shromáždili sa v Jozefovskom farskom kostole, zkadial slovenská processia už o pol 7. hodine ráno pohne sa do Budína pod zástavou Budapešťianskeho Katolíckeho Delníckeho Kruhu. Po vybavení slávnosti nábožný ľud slovenský v processii pod zástavou vráti sa do miestnosti Kruhu: VIII. Mária Terézia-tér číslo 16. Riaditelia zo stránky Kruhu: Ján *Krajčí* a Anton *Vrana*.

Materinská reč v štátnych ľudových školách. V 29. čísle úradných, samým ministerstvom kultu vydaných novín «Néptanitók Lapja» stojí doslovne: «Minister výučby na žiadosť pairskej obce dovoľí, aby dobrovolne prihlásivšie sa dietky nemaďarskej materinskej reči, od tretej triedy týždenne v dvoch hodinách *i v štátnych školách v čítaní a v písaní vyučovali sa v ich materinskej reči.*» Žiadať by si to mali bezodkladne všetky obecné výbory tých obcí na našom Slovensku, kde je už štátna škola!

Matkám do pozornosti! V Spišskej Sobote vedú mníšky štyri triedovú dievčenskú občiansku školu (polgárku). V svojom internáte vychovávajú dievčence nielen mravnonábožensky ale aj prakticky.

Trojčatá. Zuzanna Simkova v Záturčí porodila zdravé trojčatá.

Orovského hada zabili na filippinskom ostrove Panayi. Bol osem metrov dlhý a keď ho rozrezali, našli v ňom mladú divú sviňu, vážiacu 60 kilov. Preto sa had ani pohnúť nevládal.

Ungvárski žandári na ungvárskej železničnej stanici zadržali pätnásť satmárskych a maramarošských gazdov, ktorí pod vedením Pavla Rusa obyvateľa felsőemregského. vystahovať sa chceli do Ameriky. Našli u nich 6000 korún, u Rusa ale 800 korún. Zadržaní vystahovalci priznali sa, že Rusovi platili po 50 korunách bo im sľúbil, že ich prevedie cez hranicu. Uďajne chceli sa vystahovať preto, bo im voda vzala domy a úrody.

Do piešťanských kúpeľov minulého týždňa prišiel desaťtisíc kúpeľný hosť, prijali ho slávnostne.

Kresťania katolíci, čítajte len dobré katolícke knihy a časopisy!!

Zo Starej Turej.

Pochválen Pán Ježiš Kristus. Ctený pán Redaktor! Ráďte prosím uverejniť týchto pár riadkov v našom milom «Kresťane».

Vždy s veľkou radosťou čítavam v Kresťane uverejnené dopisy, odhodlal som sa teda, že aj ja napíšem pár riadkov o našom mestečku Stará Tura. Čo sa týče polozenia tohoto mestečka, veru dosť je od ruky. Najbližšia železničná stanica je Nové mesto nad Váhom, ktoré tiež na dobré dve hodiny leží od nás. Železnicu máme už dávno sľúbenú, je ona ale ešte vždy len na papieri. Pred ablegátskymi voľbami páni obyčajne vždy obnovia ich sľuby, aj merníka nám pošlú, ktorý vymeráva železničnú dráhu, po voľbe ale hneď na druhý deň s vyvoleným ablegátom aj merník nás opustil a zas len nič nemáme.

Na obrábanie úcej zeme je tu málo. A preto z našich obyvateľov niektorí sú remeselníci, iní podomoví kupci, brinzári a ostatní roľníci. Naše mestečko ináčej je dosť bohaté, bo svoje výdavky vyrovnáť môže svojimi riadnymi príjmami, tak že my tu žiadnej prirážky neplatíme. Len to je u nás veľká chyba, že tie katolícke pozemky, ktorých majitelia pre brydzový obchod do Liptova idú bývať, rad-radom prechádzajú do rúk evanjelických. Naši ľudia mali by byť obozretnejší a mali by na to hľadať, aby katolícke majetky neprechádzaly do rúk evanjelických.

Podomovník.

Levoča.

Pochválen Pán Ježiš Kristus! Ctený pán Redaktor! Prosím o laskavé uverejnenie mojho dopisu v našom «Kresťane».

Levočská kráľ. súdna stolica z obce Nagyörzsöny pochádzajúceho 27-ročného nebezpečného vysťahovaleckého agenta Juliusa Horváta odsúdila na jeden rok väzenia a na 2000 korún peňažnej pokuty alebo na ďalšie tri mesiace väzenia. Horvát vystahovalcov zo Spišskej Soboty do Galicie sprevádzal na automobile.

Súdna stolica v tieto dni súdila nad dvoma zlodejmi asice nad robotníkom Jozefom Bodnárom a jeho spoločníkom Tihamérom Končolým. Dobrí vtáci 2. júla v noci v Novej Vsi vlámali sa do bytu Jánovej Rennerovej, ktorej ukradli 16 korún a jej sestre Gajdošovej 300 korún. Bodnár, ktorý už 17 mesiacov sedel v chládku pre krádež, odsúdený je na dva roky a Končoly na 6 mesiacov do areštu.

Spišský zpravodajca.

Richvald (Spis).

Pochválen Pán Ježiš Kristus! Ctený pán Redaktor! Ráďte prosím uverejniť tento dopis v našom milom Kresťane.

V mesiaci júli množstvo sprch v podobe dažďa činilo 223 millimetrov. Najväčšia spreha bola 17. júla 58 millimetrov. Dni bez dažďa mali sme v celom me-

siaci len 8. Búrky byly 6., 15., 23. a 27. júla. Mesiac august začal sa — bohužiaľ znovu len s daždom. Bože smiluj sa nad nami! Pane ratuj nás, lebo hynieme!
Pozorovateľ ombrometrickej stanice.

A N E K D O T Y.

Dedinčan: Pane lekárnik, či máte niečo od lúpania v križi?

Lekárnik: Pravdaže mám,

Dedinčan: A od bolenia v žalúdku?

Lekárnik: Aj to sa najde.

Dedinčan: A od bolenia hlavy?

Lekárnik: To sa vie!

Dedinčan: A od nátechy?

Lekárnik: Všetko mám, všetko.

Dedinčan: Keď to teda máte, nuž prosím vás ponížené, smiešajte mi to všetko dohromady.

Lekárnik: A za koľko by ste toho rád?

Dedinčan: Nuž v lekárni, hovoríeva sa, že vraj za jeden krajiar sa nič nedostane, tak toho dajte za dva krajiare!

★

— Vo vašej koži by som nechcel byť! — hovoril veľký chlap ku malému. Tento týmito slovami podráždený, pýta sa:

— Tak? A prečo nie?

— Preto, bo by mi bola úzka! — odpovedal so smiechom veľký.

★

Jedna panička hovorila o sebe, že má 30 rokov a ktosi zo spoločnosti doložil:

— Áno je tomu tak, bo som to od nej už pred dvadsať rokami počul.

★

Pred obecný súd predvolaný bol svedok. Rychtár opýtal sa ho:

— Povedzte nám, jako sa tá malá bitka začala?

Svedok: Žonda hovoril: vy všetci ste somári, chmulovia, kmíni, vy ste...

Rdchtár (pretrhnúc ho v reči): Obráťte sa viac k pánom prisažným...

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kresťan». «Kresťan» už cez XX. dvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov. Presvedčeny kresťan číta a predpláca len «Kresťana».

Vyzvanie k predplateniu.

Všetkých horlivých podporovateľov katolíckych pohybov uctive prosíme s prítomným aby «Kresťana» v kruhoch svojich známych rozširovať si nezťažovali. Odberateľov «Kresťana» ale, ktorí nám predplatné od dlhšieho alebo kratšieho času dlhujú, napomínáme, aby nám podlžnosť svoju bez meškania zaplatili.

Predplatná cena:

na celý rok 4 koruny,

na pol roka 2 koruny,

na štvrt roka 1 koruna.

Do Pruska: na celý rok 6 korún.

Do Ameriky: Na celý rok 8 korún.

Administrácia Kresťana

Odkazy redakcie.

Š. H. N. T. Nebolo možno. — F. U. P. Pomyslíte si na to staré príslovie: Nech psom tráva raste, keď kravy podochny. — M. U. C. Predplatok v poriadku. Čísla sa Vám riadne posielajú.

Zadovažujte predplatiteľov pre «Kresťana!»

Obchodná týždenná zpráva.

V Budapešti, 13. augusta.

Úradne značené ceny za 100 kilogrammov.

Pšenica tisská, nová	kor. 22:20—23:40
» stolnobelohradská,	« 22:00—23:20
» peštianska,	« 22:00—23:65
« banátska,	« 22:00—23:80
Raž prvotriedna	« 17:25—17:45
« druhotriedna	« 17:05—17:25
Jačmeň prvotriedny	« 16:40—16:80
Ovos prvotriedny	« 18:70—18:90
« druhotriedny	« 17:00—17:50
Otruby drobné	« 10:00—10:20
« hrubé	« 12:00—12:20
Kukurica	« 15:30—15:60
Rasca (kmín)	« 78:00—81:00
Konopné semä	« 26:00—26:50
Proso	« 19:00—20:00
Datelinové semä červená datelina	« 190:00—200:00
« « lucerna	« 90:00—130:00

Múka pšeničná:

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	17.60	17.30	17.00	16.70	16.30	15.80	15.40

č.	7	7½	8
K.	15.00	14.00	8.00

Za 50 kilogrammov i s vrecom.

Strova:

Šošovica čistá	kor.	32.00—56.00
Hrach lúpaný	„	29.00—56.00
Hrach nelúpaný, čistý	„	30.00—32.00
Mak	„	72.00—75.00
Fazula strakavá	„	18.00—20.00
Fazula veľká biela	„	23.50—25.50
Zemiaky (hornouhorské) biele	„	4.10—4.20

Zemiaky (hornouhorské) ruzové	kor.	5.00—6.20
„ „ žlté	„	9.00—12.00

Za 100 kilogrammov.

Mäsité články:

Sviňská masť budapešianska	kor.	150.00—151.00
Slanina mestská 4-kusová	„	132.00—133.00
„ „ 3-kusová	„	130.00—131.00

Koloniálny tovar:

Petrolej fiumánsky, krištálový	kor.	43.00—46.00
„ „ White-Star (***)	„	38.00—40.00
Cukor v klobúkoch	„	80.50—81.00
„ kockový	„	82.50—84.50
Spiritus denaturalisovaný, ku priemyselným účelom jeden barill	„	54.50—55.00

Lacné česke perie!

5 kilo nové tmavé driapané 9.60 K., lepšie 12 korún. Biele mäkké, jak páper 18 K., 24 K. Biele ako snáh mäkké jak páper, drapané 30, 36, 42 K. — **Metove posteľe.** A červeného cinovatu 1 dobre naplnená perina alebo 1 zpodná perina 130 cm. dlhá 116 cm. široká K 10.—, 12.—, 15.—, 18.—, 2 metre dlhá, 140 cm., široká K 13.—, 15.—, 18.—, 21.—. Poduška 80 cm. dlhá 58 cm. široká K 3.—, 3.50, 4.—, 90 cm. dlhá, 70 cm. široká K 4.50, a 5.50. Krom toho šotovujeme vo veľkosti dľa vole. Trojdielovú srstennú matrac na jednu postel K 27.— lepšej jakovosti K 33. Zasielky vyše 10 korún franko s poštovou dobierkou. Výmena a navrátenie dovoľuje sa pri náhrade porta. **Benedikt Sachsel, Lobes** 134. pri Pilsen (Čechy).

Zdarma

a franko dostane, kto chce, mój hľavný cenník so 4000 vyobrazeniami hodin, tovaru zo striebra a zlata, z kože, z ocele, hudobných nástrojov, v domácnosti potrebných článkov, načenia pre fajčiarov, zbrane, toaletty atd.

c. a k. dvorný zásielca

Hanns Konrad

vývozný dom

Brüx č. 3369. (Čechy.)

Nikl. vačk. hodinky	K 4.20
S niklovým strojom	„ 2.90
Hodiny s kukučkou	„ 8.50
Harmoniky	„ 5.—
Strieborné hodinky	„ 8.40
Pendlové hodiny	„ 8.50
Husle	„ 5.80
Revolver	„ 6.—

Najlepší český prameň k objednaníu.

Laoné perie na postel!

1 kg. sivé dobré drapané 2 K., lepšie 2 K. koruny 40 hal.; prima polbiele 2 koruny 80 halierov; biele 4 K., biele páperové 5 K 10 h.; 1 kg veľmi fajne, ako snáh biele, drapané 6 K 40 h., 8 K.; 1 kg. paperie, sivé 6 K., 7 K.; biele fajnové 10 K.; najfajnejšie paperie z prs 12 K. Pri oblednaní 5 kg. franko.

Hotové posteľe

z hustej tkniny červeného, modrého, bieleho alebo žltého nankingu, 1 perina, 180 cm. dlhá 120 cm široká s dvomi podhlavkami, každý 80 cm. dlhý, 60 cm široký naplnený novým, sivým, veľmi trvácim mäkým perim 16 K.; polpapieie 20 K.; paperie 24 K.; jednotlivé periny 10 K., 12 K., 14 K., 18 K.; podhlavky 3 K., 3 K 50 h., 4 K. Periny 200 cm. dlhé 140 cm. široké 12 K., 14.70 K., 17.80 K., 21 K. podhlavky 90 cm. dlhé 70 cm. široké 4.50 K., 5 K., 5.20 K., 5.70 Spodné periny z pevného vrážkovaného građu 180 cm. dlhé, 116 cm. široké 12.80, 14.80 K. Vývez s postovou dobierkou od 12 K počnúc franko. Výmena alebo návrat dovoľené. Za nezopovedné návrat peňazi obšírny cenník zdarma a franko.

S. Benisch v Deschenitz č. 826., (Čechy.)

Oznamy prijíma

administracia

„Krestan“

BUDAPEST

Szentkirályi-utca 28.

Pánom roľníkom odporúčam svoje najnovšie hospodárske stroje.

Páni roľníci načo by ste kupovali stroje z ďalekej cudziny z Čiech a Moravy a platili veľké peniaze za dovozné a pritom neobdržite stroj ani lepší ani lacnejší, ba práve naopak. Stroje dostanete u nás podpísaného dobre, dokonale silne, trvace a ľahko idúce. pod zárukou. **Teda svoj k svojmu a nie k cudziemu.**

Mlačky. Žetúre. Rajtáre. Sečkovice. Šrotovníky. Triery. Pluhy. Stroje na siatie. Brány. Hraje. Stroje na rezanie kapusty, burgyne, zemiakov a dreva. Mangle. Decimálky. Mäčkadlá na syr, hlinu, borievky a slad. Stroje na lámánie stromovej kôry a lúpanie kukurice atd.

Obrazkové cenníky na žiadosť zašlem zdarma a franko.

Michal Treskoň,
strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje
V BYTČI (Nagybicsese).

Friedrich Karol Hagenauer

kostolnych obrazov maliar na skle.

Budapest, VIII., Gólya-u. 44. sz.

Stará spoľahlivá katolícka firma! — Ochoťne posluží s cennými rozvrhmi!

Pri objednávkach na naše ohlasy,
prosíme odvolávať sa vždy na
naš časopis.

Rušeň!

!! S 18 prvými vyznačeniami !!

Ludvik Kállai motor dielna

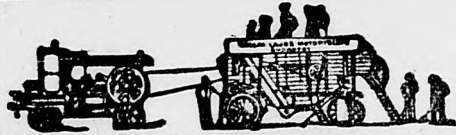
Budapest, VI. ker., Gyár-utca 28. szám.

Odporúča najvcrej Ludvika Kállai

elektrické benzinlokomobil stroje ku mlatbe

s dvojím vystrojením ku čisteniu.

Uplná záruka za výborné mlátenie.

!!! Jedina novota !!!

Najjednoduchší a najdokonalejší mlátebný stroj prítomnosti

Bez strojníka ľahko k vedeniu bar ktorým gazdom aj medzi domami slamou krytými.

Osobitná trieda pre stroje poľného hospodárstva ako: parostroje, mlyny, rajtáre, stroje k mláteniu a ku siatu atd.

Ludvika Kállai, ktoré sa v našej vlast najlepšie podarili. Cenník s obrazmi na žiadosť zdarma a franko.

Rušeň!